

SPRAAKWATER

VERENIGINGSBLAD VAN NVAWATER, STUDIEVERENIGING VOOR UTRECHTSE NEERLANDICI
JAARGANG 17 / EDITIE 3

IN GESPREK
MET
INGMAR
HEYTZE

VOL MET
KORTE
VERHALEN,
NATUUR EN
MEER

INHOUD

TWC is failliet	4
Literaire agenda	4
Bloemkoolwijken	5
Ingmar Heytze; Veranderingen in Utrecht	6
Uitje van de editie	8
Recensie: Op een andere planeet kunnen ze me redden	9
De Nootzaak	10
Hoe je broedt	11
De boekenkast van... Noa Helmich	12
J.P. Thijsse: waar natuureducatie en plaatjesalbums samenkomen	14
Een huis met een tuin	15

COLOFON

Hoofdredacteur	Linde Rauwerdink
Redactie	Arin Almekinders Elke Bordes Emma Brugman Jannika Uittenbogaard Jasper Riksen Linda Holleman Marilène Flipse Milou Lang Renske van Lienden Sanne Lolkema

Vormgeving	Lisa van Wijk Zoë van der Made
-------------------	-----------------------------------

Aan dit nummer werkten mee:	Ingmar Heytze, James Barlow en Noa Helmich
------------------------------------	--

POËZIE VAN EIGEN BODEM

Aankomst in het landje van mijn dromen

1. Gearriveerd, stap ik nieuwsgierig uit
In een stad vol van leven en geluid,
Klaar voor de ervaring van mijn leven
Zwerf ik traag door de zonnige straten
-Ik dacht dat het hier altijd regende-
En ontdekkende het onbekende
Met adoratie en admiratie
Begrijp ik dat in deze locatie
Niemand heeft er een gevoel van vreesde
Want zo een mooi land kent geen ellende.

2. Zoals een kindje in een snoepwinkel
Kijk ik naar alles met grote ogen,
Bespeur ik loom alle nieuwe geuren,
Elk stapje is bemind, zonder twijfel,
Langs de grachten, de stijlvolle meiden
Die mij waarschijnlijk niet zien passeren,
In het centrum, neem ik een hapje en
Daar voor mij staat opgericht, omhoog,
De onvermijdelijke Domtoren,
Ik voel me hier in een authentiek sprook.

DOOR JAMES BARLOW

EDITORIAL

Lieve lezer,

Sinds kort schijnt de zon weer. Ik zou er alles voor geven om daar heel eventjes van te kunnen genieten, maar helaas is het *deadline*-seizoen weer begonnen. Op zo'n moment wens ik even niks meer te hoeven. Niks, niet, niemand, nergens te zijn en te kunnen gaan waar ik maar wil. Helaas is dat niet de realiteit. Ik zal mijn verplichtingen onder ogen moeten zien en de zonnestralen zullen nog even op mij moeten wachten.

Wat wel de realiteit is, is dat de lente voor de deur staat en dat idee maakt mij erg gelukkig. Misschien een cliché, maar ik kan echt genieten van het gefluit van vogels in de vroege ochtend, lange avonden in de tuin en het vele buiten zijn. Zelfs de hooikoorts neem ik daarmee voor lief. Ik ben niet de enige die er zo over denkt, de leuke redactieleden van dit mooie blad laten jullie ook graag kennismaken met hun eigen interpretatie van de lente. We kunnen lezen over het leven van kleine bosdieren, tips voor leuke lente-uitjes en wordt er een wel heel bijzonder nieuw museum aangekondigd.

Daarnaast wil ik ook nog even mijn lof uitspreken voor de redactieleden die het gelukt is om een interview te regelen met Ingmar Heytze. Hoe ze het gedaan hebben is voor mij nog steeds een raadsel, maar het komt erop neer dat de wereld klein is en het hebben van de juiste contacten soms toch wel erg handig kan zijn. Voor ik het doorhad lag dit stuk al op mijn bureau.

Nu zullen jullie natuurlijk extra benieuwd zijn naar het thema van deze editie. Want wat hebben Ingmar Heytze, bosdieren en de lente met elkaar te maken? Ze zijn allemaal verbonden (als je het breed interpreteert) aan het mooie Tuindorp! Met deze positiviteit in mijn achterhoofd kan ik alle verplichtingen wel weer onder ogen zien. Deze nieuwe editie zorgt voor genoeg lentevreugde, het regent echt niet alleen vandaag zonnestralen.

Heel veel leesplezier en lieve groetjes,

Linde Rauwerdink

Hoofdredacteur Spraakwater 2024-2025

TWC IS FAILLIET

Na een reeds lange renovatieperiode van de studentenflats in het Tuindorp-West Complex is de kogel door de kerk: TWC is failliet. Maandenlange overleggen bij vele raden baatten niet bij het uiteindelijke besluit.

‘Jammer dat het zo moet eindigen. Jaren aan tradities gaan nu ten gronde. Zwarte pistes, wodkatrappen, escalerende huisavonden, noem maar op,’ aldus student Justin-Kees, die door de renovaties van het TWC met veel tegenzin moest verkassen naar een studentenpand aan de Oudegracht.

Om weer geld in het laatje te brengen, heeft de raad van bestuur besloten van het TWC een studentenmuseum te maken. ‘Een beetje net zoiets als Madurodam, maar dan groot, en van enkel het Tuindorp-West Complex,’ vertelde één van de raadsleden die ons te woord wilde staan. We willen ervoor zorgen dat het TWC weer een bruisende plek in Utrecht wordt, in plaats van de spookstad die het nu soms lijkt. Het museum moet een vrijwel exacte kopie worden van hoe het was, maar dan nieuw. We willen het zodanig repliceren dat de daken alsnog lekken, maar dan gecontroleerd, en voor de fysieke en atmosferische beleving van de museumbezoekers zorgen we er tevens voor dat het niet goed geïsoleerd is - denk bijvoorbeeld aan enkelglas en tochtende voordeuren die op parmantige wijze net niet goed dichtvallen. Het is natuurlijk ondenkbaar om deze charme van de studentencomplexen in de rioolput te laten verdwijnen.’

Gelukkig hoeft er zo geen einde te komen aan het kleurrijke Tuindorp-West Complex. Tradities blijven bestaan, zij het in een nieuw jasje.

DOOR LINDA HOLLEMAN

LITERAIRE AGENDA

15 april om 20:30 in Theater Kikker: Soula's Storytelling Nights

Een avond vol grappige, verdrietige, spannende, lieve, ongelooflijke en troostende verhalen van over de hele wereld.

20 april om 13:50 verzamelen bij Jaarbeursplein: Straatpoëziefietstocht

Fiets lekker door Utrecht en kom meer te weten over straatpoëzie in de stad. Vergeet je fiets niet mee te nemen!

10 & 24 april van 19:30 tot 21:00 in Bibliotheek Neude: Boekenclub: Nightshade Coven

Voor fans van Engelse (young/new) adult fantasy boeken is er de boekenclub Nightshade Coven om jouw liefde voor deze boeken met anderen te delen.

29 april van 19:00 tot 20:30 in Bibliotheek Neude: Leesclub van leesbevorderaars

Als initiatief om de leescultuur levend te houden, komt de Leesclub van leesbevorderaars samen om kinderboeken te lezen. Ook nodigt de club Utrechtse schrijvers uit om deze te ontmoeten.

30 april van 17:00 tot 18:00 in Bibliotheek Kanaleneiland: Boekenclub voor boekenwormen

Een boekenclub georganiseerd door initiatiefnemer en buurtbewoner Joanne Maloney, die graag over feministische en sterke vrouwelijke karakters leest.

8 mei in Savannah Bay: LitCie's Literaire Avond

De avond waarop je als Awataraar jouw poëzie en verhalen aan andere leden voor kan dragen in een fijne, vertrouwde omgeving.

DOOR RENSKÉ VAN LIENDEN

BLOEMKOOLWIJKEN

Nu heel langzaam de krokussen en narcissen tevoorschijn komen en de eerste knopjes aan de bomen te zien zijn, staat de lente alweer voor de deur. In het kader van deze editie van de Spraakwater vroeg ik mij af; waarom heten de wijken Tuindorp en Tuinwijk eigenlijk zo? En wat doet de stad Utrecht eigenlijk aan vergroening?

Tuindorp en Tuinwijk blijken onderdeel te zijn van een groter planologisch geheel van soorten wijken in Nederland. De zogenaamde 'tuindorpen' uit de vroege twintigste eeuw, zijn bedacht door huisartsen om de woonomstandigheden van arbeiders te verbeteren. In deze tuindorpen werden voor- en achtertuinen, bomenlanen, stadsparken en gezamenlijke moestuinen aangelegd om de ideale wijkopzet te creëren. Iets minder bekend zijn de 'tuinsteden' die na de Tweede Wereldoorlog ontstonden. Kenmerkend voor deze 'tuinsteden' is het openbaar groen dat wordt onderhouden door de gemeente, vaak tussen hoge flats. Toch zijn de zogenaamde 'bloemkoolwijken' uit de jaren '70 mijn favoriete soort 'groene' wijk. De 'bloemkoolwijk' is een wijk bestaande uit lage bebouwing, autoluwe woonerven en veel ruimte voor groen met fiets- en wandelpaden. De opdeling lijkt op een doormidden gesneden bloemkool, vandaar de naam. Een voorbeeld van een 'bloemkoolwijk' in Utrecht is Lunetten.

Naast de voorbeelden van 'groene' wijken in Utrecht, wordt er ook kleinschaliger in Utrecht steeds meer vergroend. In Utrecht zijn bijvoorbeeld meer dan 30.000 boomspiegels. Een boomspiegel is de ruimte rondom een (stads)boom, bijvoorbeeld zo'n hoopje aarde met twee paaltjes waaraan de boom vastzit. Het initiatief Zet Utrecht in bloei zet zich in om deze boomspiegels op te fleuren. Zeer letterlijk. Van aarde en lege grond worden vrolijke en kleurrijke bloementuintjes gemaakt. Het is niet alleen leuk om te zien, maar ook nog eens ontzettend goed voor bijen, vlinders en andere insecten. Naast de invloed op de biodiversiteit van een boomspiegeltuintje is het ook nog eens voordelig voor het opvangen van regenwater en het afkoelen van de stad in de zomer. Een boom zonder verharding en omringd door planten en bloemen, blijkt meer dan vijf keer zo goed een stad te kunnen verkoelen dan een boom tussen tegels. Niet alleen voor de boomwortels, maar ook voor het bodemleven is het van belang om de boomspiegels te vergroenen. Bomen worden door sterkere wortels minder vatbaar voor ziektes en droogte. Het initiatief Zet Utrecht in bloei wordt sinds 2020 elk jaar georganiseerd in Utrecht door de stichting Utrecht Natuurlijk in samenwerking met de gemeente. Gefinancierd door de gemeente, maar uitgevoerd door buurtbewoners. Het is tenslotte door de afkoelende werking voor een groot deel eigenbelang, maar draagt ook bij aan een biodiverse stad. Inmiddels zijn er al ongeveer tweeduizend boomspiegels vergroend! Wellicht spot jij de opgefleurde boomspiegels wel, nu alles weer langzaam tot bloei komt.

Wat kun jij doen, vraag je je nu natuurlijk af. Nou alle kleine beetjes helpen en nu we richting de zomer gaan is het goed om na te denken over gezellige planten en hun eventuele afkoelingsmogelijkheden. Loop bijvoorbeeld een rondje door het tuincentrum bij jou in de buurt en doe inspiratie op. (Tip: een geveltuin mag overal in Utrecht aangelegd worden). Denk je nou, ja hallo ik heb een balkon, dan is dat geen excuus. Zet gezellig en koel plantjes neer in plantenspotten of maak bijvoorbeeld een verticale plantenpot van pallets en help zo de bijen en jezelf de zomer door!

DOOR JANNIKA UITTENBOGAARD

INGMAR HEYTZE; VERANDERINGEN IN UTRECHT

Op een ochtend waarop je de kasseien van de regen zou kunnen uitwringen ontmoeten we Ingmar Heytze in café Orloff. Er hangt een gedicht van hem aan de muur; hij is een bekende hier. De eerste stadsdichter van Utrecht (2009-2011) is geboren in Tuindorp en is na vele omzwervingen in de binnenstad - onder andere in zijn tijd als student Algemene Letteren - nu woonachtig in Tuindorp Oost. De aangewezen persoon dus om te spreken binnen het thema van deze editie: Tuindorp. Terwijl onze broeken drogen, luisteren wij naar zijn verhalen over Tuindorp, vogels, letterkunde, poëzie en de veranderende stad.

Ingmar woonde tot zijn achttiende in Tuindorp bij zijn ouders. Het gezin vond daar echter weinig aansluiting. Het waren de jaren '70 en een deel van de jaren '80; een tijd dat Nederland nog verzuild was. Tuindorp was een kleine wijk met relatief veel winkeltjes, veel ondernemers, en ook drie, in Ingmars woorden, aardig volle kerken. Dus Tuindorp was vrij kerkelijk en VVD gekleurd. "En mijn moeder had juist de grootste poster die ze kon vinden van de Communistische Partij Nederland voor het raam hangen." Ook gingen Ingmar en zijn zus allebei niet naar de katholieke basisschool aldaar, maar naar Werkplaats Kindergemeenschap Bilthoven, waardoor er ook weinig aansluiting was met de andere buurtkinderen. Sterker nog, Ingmar werd regelmatig achterna gezeten, tot hij elke sluiproute en vluchtweg in de buurt kende. Hij was zich daardoor natuurlijk wel erg bewust van de wijk om hem heen. Nu beschrijft hij Tuindorp als een behoorlijk groene en bovendien mooie en statige wijk. Als hij het geld had zou hij er weer gaan wonen. Echter, toen hij de achttien jaar bereikte, wilde hij er vooral zo snel mogelijk weg.

Ingmar verhuisde naar de binnenstad en ging Algemene Letteren studeren. "Nu is het natuurlijk totaal onmogelijk om als achttienjarige in de binnenstad huisvesting te vinden, maar Utrecht was ook wel heel anders in de jaren '80." We vragen hem waar dat verschil in zit: "Meer scherpe randen. De jaren '80 sowieso." Ingmar woonde op de bovenste verdieping van een oude drukkerij. "Beneden koffieshops, hoerenstraatje nog in vol bedrijf, veel insluipers 's nachts. Kelder met boxen voor fietsen, die werden regelmatig opengebroken. Ik ben door de jaren zoveel fietsen kwijtgeraakt dat ik uit de verzekering werd gezet." Het was een tijd met veel verslaafden, veel heroïne; een grimmiger Utrecht. Ook waren er nog veel volkswijken waar je als buitenstaander gewoon niet binnenkwam. "Daar had je geen leuke koffietentjes." "Utrecht is ontzettend veranderd; die randen zijn niet per se weg, maar die zijn verhuisd naar de uithoeken van de stad. Zo werkt dat. De kunstenaars en de bijzondere dingen die gebeuren, dat gaat ook steeds meer naar buiten toe."

Het klinkt af en toe alsof Ingmar best een slecht beeld van de stad heeft. Ook in zijn poëzie. Hij heeft de stad ook wel omschreven als "een grijze dame, met een opengebroken hart" in Utrecht 2001; Stad van Licht en Steen (Van Oorschot, 2025) en "Een vrouw die asfalt baart" in zijn laatste gedicht als stadsdichter. Dat wil hij nuanceren, want hij geeft toch ook wel heel veel om Utrecht en vindt er zoveel mooi aan. Als hij tussen de grachten loopt en het licht schijnt perfect door de Zwaansteeg, schiet hij nog steeds vol.

Dus wat die asfaltbarende vrouw betreft: “Nou het is die ring vooral. Zowel qua spoorwegennet als qua wegennet is Utrecht gewoon de centrale plek van Nederland. Het is één grote rondweg buiten Utrecht, en het wordt alleen maar erger. Dus ja, kritiek, het is een beetje wat het is. Het heeft ook niet veel zin- Kijk, het is een beetje als in de binnenstad wonen en zeuren dat je af en toe wakker wordt van het gebral van dronken mensen. Dan moet je gewoon ergens anders gaan wonen als je het niet meer trekt. Dat is begrijpelijk, dat is helemaal niet leuk, maar dan moet je gewoon weg. Het is niet alsof iemand al die cafés gaat sluiten voor jou. Ik heb ooit een keer gehoord, het meest bespottelijke, een man die woonde in de lange nieuwstraat en die maakte bezwaar tegen het luiden van de Dom. Ja, dan houdt het natuurlijk op.”

Als kritiek hebben vaak geen zin heeft, waarom doet Heytze dat in zijn gedichten dan toch? Misschien heeft dat te maken met hoe hij over gedichten nadenkt. In de inleiding van zijn bundel *Alle Goeds* (Podium, 2001) geeft hij namelijk aan gedichten als entertainment te zien en daar is hij het eigenlijk nog steeds mee eens. “het is wel een uitspraak die ik graag heb gedaan omdat mensen er altijd van schrokken, in die tijd, nou niet meer. Nu zeggen mensen ‘Ja natuurlijk!’, alles is immers entertainment. Maar ja, ik wou ook wat roepen in het begin.” Daar voegt hij aan toe: “als je poëzie alleen maar ziet als een kunst die zo hoog is dat het alleen maar voor een paar mensen is, dan doe je de poëzie tekort.”

Hij wil toegankelijke poëzie schrijven: gedichten om mensen aan te spreken.

“Tegenwoordig zeg ik: Ik schrijf poëzie voor mensen die niet van gedichten houden. Dan houd je het bij jezelf in plaats van te zeggen ‘poëzie is dit of moet dát’. Dat is ook erg jaren ‘80 en ‘90 om te zeggen dat poëzie altijd iets moet zijn. Er waren allemaal van die uitspraken als: ‘Poëzie moet meer stinken’, of ‘Er moet meer straatrumoer in de poëzie zijn’, of meer van die bespottelijke uitspraken. Wat?! Welke poëzie dan? Van wie?”

‘POËZIE MOET MEER STINKEN’

Misschien is die toegankelijkheid wel waarom er zoveel gedichten van Ingmar terug te vinden zijn in het straatbeeld van Utrecht (maar liefst 31). Echter is er nog geen enkel gedicht van hem in Tuindorp geplaatst. Zou hij dat niet willen?

“Volgens mij is het enige gedicht in Tuindorp nu van Hanneke van Eijken. Aan de rand. Op die manier is Tuindorp ook nog niet zo...” Ingmar zoekt even naar woorden. “Er zijn nog een hoop lege muren. Laten we het zo zeggen.” Maar van hem hoeft het ook niet per se. Hij gaat dat in ieder geval niet zelf aansporen. Al zijn gedichten in de openbare ruimte zijn op verzoek of op voorstel. “Een gedicht in de openbare ruimte moet gewild zijn. Mensen moeten er tegenaan kijken, vaak voor een hele lange tijd. Er wordt er ook weleens eentje van de muur gespoten trouwens, wat ik prima vind. Het moet een levende collectie zijn. Ik vind sowieso dat ze flexibeler moeten omgaan met kunst of pogingen tot kunst in de openbare ruimte. in het museum hangen ze ook weleens andere dingen op.”

Verandering blijkt dus vaak iets om aan te moedigen. Dat horen we ook weer terug als we het met Ingmar over letterkunde hebben. Als student *Algemene Letteren* had hij het grootste deel van zijn vakken bij Nederlands. Hij heeft daar onder andere nog les gehad van Fabian Stolk, die sommigen van ons ook nog zullen kennen. In het begin was dat voor hem een openbaring. “er kwamen ook proza stromingen langs, maar dat heb ik een beetje verdrongen omdat ik ook toen al gefocust was op poëzie. Dus ik kreeg proza-analyses van Smulder en poëzieanalyses van Fabian Stolk. Dat vond ik geweldig; het waren echt handvatten. Ik dacht: ‘Dit is de gereedschapskist die ik nodig heb.’” Later ging hij het toch fnuikend vinden voor zijn dichterschap. “Als je dan ook gedichtjes schrijft en af en toe voorleest en dat eigenlijk wil blijven doen en daarmee doorgaan, dan is het wel heel confronterend om je alleen maar met Nijhoff bezig te houden en Gorter en Achterberg. Dat je denkt: ‘Ja, wat kom ik eigenlijk doen?’ Een te nederig stemmende ervaring vond ik het.”

“Ik kwam er toen ook achter - en dat klinkt heel onaardig tegen mijn oude medestudenten, maar zo bedoel ik het niet - ik kwam veel meer domme mensen tegen dan ik had verwacht op de universiteit. Niet dat ik mijzelf nou zo slim vond, want halverwege een C-werkcollege kwam ik ook zelf tot de conclusie, ik ben hier te stom voor, ik kan beter wat anders gaan doen. Ik merkte ook: ik heb de focus niet. Dus ineens zat ik tussen allemaal mensen die te slim voor me waren en mensen waarvan ik dacht: ‘wat doe jij in godsnaam hier?’ En toen kwam de redding in de vorm van communicatiekunde.”

Door zijn focus te veranderen in de richting van de communicatiekunde, vond Ingmar veel meer houvast. “Wij waren meer bezig met de praktische toepasbaarheid van al die plannen en adviezen. En dat vond ik geweldig. Dit is ook eigenlijk hoe ik graag gedichten schrijf. Die daadwerkelijk gelezen worden door mensen. Heel onaardig om te zeggen naar medestudenten uit die tijd en naar docenten, maar ik begon het gevoel te krijgen dat literatuurwetenschappen, letterkunde, dat het neerkwam op een paar hele scherpe denkers die dan hoogleraar worden en die de rest van hun academische loopbaan een beetje bakkeleien over een paar oeuvres waar ze heel veel over weten. En eigenlijk, sorry allemaal, vond ik dat geen wetenschap. Ik dacht: ‘Dit is geen wetenschap, dit zijn gewoon mensen die exegese uitoefenen op literaire teksten, en die daar fantastische dingen over kunnen schrijven en tendensen aangeven en een beetje geschiedschrijving doen, en ja een beetje wedstrijdjes verpissen doen over wie het meest kan vertellen over dit of dat oeuvre.’ Waarom zou het iemand moeten interesseren? Pas toen er inderdaad zulk soort Kila van der Starre achtige types opdoken dacht ik, ja die kunnen inderdaad iets zeggen over maatschappelijke tendensen, over dingen die breder zijn.”

**ALS JE
POËZIE
ALLEEN MAAR
ZIET ALS EEN
KUNST DIE ZO
HOOG IS DAT
HET ALLEEN
MAAR VOOR
EEN PAAR
MENSEN IS,
DAN DOE JE DE
POËZIE
TEKORT.**

Wat zou Ingmar huidige studenten dan eigenlijk nog mee willen geven?

“Ik heb vrij veel compassie met de huidige studenten omdat ze onder veel slechtere voorwaarden moeten leven en studeren dan vroeger het geval was. Ik heb zes-en-een-half jaar gestudeerd op een beurs voor uitwonenden. Het was allemaal zo makkelijk en vriendelijk en ik heb er zo van genoten. Maar dat moet je niet projecteren op de mensen die nu bezig zijn. Het enige wat ik zou kunnen zeggen - en dat is omdat ik het zelf niet deed - ik heb nog nooit verder dan een week vooruit gekeken in mijn leven. Dat kwam pas toen ik aan kinderen begon, want dan moet je wel. En misschien is dat mijn belangrijkste raad: probeer af en toe je leven te zien als geheel. Het is goed om in te zien dat er een aantal keuzes in je leven voorbij gaan komen, tijdens maar ook na je studententijd, en dat die keuzes - en dat is heel belangrijk - die keuzes zul je maken. Ook als je besluit ze niet te maken, dat is nog steeds een keuze.”

DOOR JASPER RIKSEN EN MILOU LANG

UITJE VAN DE EDITIE

Deze editie staat in het licht van de wijk Tuindorp. Deze wijk is gelegen in Utrecht-Noordoost en was vroeger een buitenwijk van Utrecht. Sinds 1 januari 1954 behoort het tot de gemeente Utrecht. De wijk heeft zo'n 6.800 inwoners en heeft daarmee best veel weg van een klein dorpje: je vindt er een aantal kerken en een park, maar voor een groot deel zijn er hier alleen maar huizen te vinden. Om deze reden heb ik een uitje gekozen dat nét buiten Tuindorp ligt, namelijk het Griftpark. Het is een groot park dat velen van jullie al zullen kennen, maar waar meer te doen is dan je in eerste instantie zou denken!

Nu de koude maanden voorbij zijn hebben we allemaal een manier nodig om ons vitamine D tekort weg te werken. Daarom is het uitje van deze editie: een bezoek brengen aan het Griftpark. In dit park is echt voor elk wat wils. Zo kun je een wandeling maken over het wandelpad dat door het gehele park ligt, door de bloementuin dwalen, met wat vrienden (of een boek) in het grasveld zitten of wat gaan eten en drinken bij Peter's Bistro. Ook is er voor de liefhebber een skatepark, dat een van de grootste betonnen skateparken van Nederland is. En alsof dat nog niet genoeg was, is er ook nog eens een kinderboerderij in het park, namelijk Stadsboerderij Griftsteede. Deze is van dinsdag tot en met zondag geopend van 10:00 tot 17:00 uur. Hoe leuk is het om hier in de lente op bezoek te gaan bij de pasgeboren lammetjes. Kortom, het Griftpark heeft alles wat je nodig hebt om een fantastische lentedag door te brengen!

DOOR RENSKÉ VAN LIENDEN

OP EEN ANDERE PLANEET KUNNEN ZE ME REDDEN

**Op een andere planeet kunnen ze me redden; Lieke Marsman (2025, Uitgeverij Pluim) €24,99
ISBN 9789493256989**

Als je heel langzaam sterft, zijn er nieuwe dingen waar je in zal moeten gaan geloven. Dit weet Lieke Marsman: in het gloednieuwe *Op een andere planeet kunnen ze me redden*, weeft ze door essays en dagboekfragmenten een voorzichtig manifest voor het supernatuurlijke. Via kwantummechanica, het gedrag van fotonen, de aanwezigheid van buitenaards leven en religieuze vragen bewandelt ze een pad waarbinnen zich langzaam een nieuwe wereld ontvouwt. Deze wereld gaat door het boek heen steeds meer fungeren als schuilplaats voor Marsman, die sinds 2018 te maken heeft met een zeldzame vorm van kraakbeenkanker.

De zoektocht naar deze wereld binnen de context van het ziekbed staat centraal in de gefragmenteerde non-fictie, die naast uiteenlopende thema's ook verschillende stijlen behelst. Filosofische essays over het spirituele ('Ik begrijp niet hoe pure wanhoop keer op keer een spirituele ervaring inluidt, maar ik wil die ervaring uitdiepen en leren kennen.' (p.39)) worden afgewisseld met gevoelige passages ('ik mis god' (p.49)).

Hoe die dingen toch ook altijd weer bij elkaar lijken te komen, blijkt uit het essay 'Allemaal Kevers' over taalfilosoof Ludwig Wittgenstein, waarin Marsman telkens weer landt op het idee van 'de ander'. Hierin doelt ze op het bestaan van kunst in relationele zin, waarbinnen er altijd een tweede persoon nodig is om een soort nagedachtenis te dragen. In een dialoog krijgen dingen pas betekenis, zodra ze gedeeld en in overeenkomst tot stand lijken te komen. Vanuit het idee dat 'Waarover men niet kan spreken, daarover moet men zwijgen' (p.68) beargumenteert ze juist het idee dat de taal het enige middel is waarmee écht bruggen geslagen kunnen worden: 'taal is tenminste net zo veelzeggend als ze niet werkt' (p.70).

Marsman schrijft met dit boek een indrukwekkend persoonlijk memoir dat een levend rouwproces beslaat, waarin de rol van het bovennatuurlijke steeds centraal komt te staan. Hiermee laat ze zien dat de randen van het leven juist ingang bieden tot een breder begrip van dit leven zelf. Het is een prachtig tragische reis, die niet van begin- tot eindpunt loopt, maar gaandeweg telkens wat van koers verandert. Dit is immers hoe de dingen gaan: onverwacht en bovendien zwevend, zo zwevend dat ze ongrijpbaar lijken. En juist dan, in die momenten, schrijft Marsman dat het aankomt op geloven. Want als je weet dat het binnenkort allemaal zal eindigen, hoe anders?

DE NOOTZAAK

Eekhoorn had een vermoeiende dag

De eekhoorn klom zijn nest in. Hij had een vermoeiende dag gehad. Hij had zijn eikels willen verstoppen onder de lindeboom, maar precies toen hij daarmee bezig was, kwamen er twee mensen aan. De eekhoorn bevroor en bleef doodstil zitten. De mensen hadden hem al gezien en kwamen dichterbij. Vliegensvlug schoot de eekhoorn de boom in. Hè jakkes, dacht hij. Mijn eikels liggen nog op de grond! De eekhoorn hoopte maar dat de mensen snel weg gingen zodat hij zijn buit kon verstoppen. Toen de mensen eindelijk weg waren en de eekhoorn het waagde om naar beneden te sluipen, waren zijn eikels weg. Wel potverdorie! Wie kon dat in hemelsnaam gedaan hebben?!

De eerste verdachte van de eekhoorn was de das. De eekhoorn en de das waren nooit echt goede vrienden geweest. De das lachte de eekhoorn vaak uit. "Wat heb je een belachelijke vacht," zei de das dan. "Net een vuurtoren met je rooie vacht." De eekhoorn wist niet wat een vuurtoren was, maar het klonk niet lief. De eekhoorn klopte aan bij de burcht van de das. "Vollûk!" riep hij, maar er gebeurde niks. Hij riep nog eens. "Joehoe!" "Zeg wat moet dat met dat kabaal! Kan een das niet rustig van zijn zuurverdiende slaap genieten?" Oh wat stom. De das heeft altijd nachtdienst, dus die lag nu natuurlijk lekker in zijn bed. Dan heeft hij vast niet de eikels gestolen. De eekhoorn maakte dat hij weg kwam voordat de das zag wie hem uit zijn dromen had ontwaakt.

Wie kan er dan mijn nootjes hebben gestolen? Vlak naast de lindeboom woonde de muis met zijn gezin. Misschien dat die het wel een mooie lunch vonden. De eekhoorn keek in het holletje van de muis. Hij had geleerd van zijn eerdere aanpak en vroeg voorzichtig, "Zou ik de muis kunnen spreken?" "Wie is daar?" klonk het uit het holletje. "Ik, de eekhoorn." Het kopje van de muis kwam naar buiten. "Oh ben jij het. Ik dacht dat het ons zoontje Benjamin was. We zijn hem sinds een paar uur kwijt, zie je." "Nee, ik ben het maar. Zeg muis, ik kom eigenlijk om te vragen waar mijn eikels zijn gebleven. Ze lagen net nog hier voor de lindeboom. Weet jij waar ze zijn?" De muis keek de eekhoorn aan. "Ach, dát is waar Benjamin op afging! Mijn andere kinderen en ik zagen hem aankomen maar Benjamin waarschijnlijk niet." De eekhoorn fronste zijn wenkbrauwen. "Wie zag je aankomen?" "De kraai! We zagen een zwarte flits aan komen vliegen en zijn meteen ons huis in gevlucht. We durfden de afgelopen uren Benjamin nog niet te gaan zoeken. Eén zoontje verliezen is al erg genoeg, zie je."

De eekhoorn nam ontdaan afscheid van de muis en ging op pad naar het nest van de kraai. Hij wilde net beginnen met het beklimmen van de boom toen er een oorverdovend gekrijs losbarstte. "INDRINGER! INDRINGER!" "Rustig! Rustig aan. Ik kom in vrede!" Het werd stil. "Oh, sorry eekhoorn. Ik dacht even dat je de steenmarter was en mijn jongen wilde opeten." "Nee, maak je niet druk. Ik kom alleen met een vraag. Heb jij misschien mijn eikels opgegeten?" "Je eikels..." De kraai krabde zijn vleugels. "Ik heb vandaag wel wat eikels gezien ja... Had je ze verpakt met een sappig muisje?" De eekhoorn weifelde. "Ehh nou dat was niet de bedoeling, maar misschien wel ja." De kraai keek erg schuldig. "Sorry mijn vriend, dan heb ik ze aan mijn kuikens gevoerd. Ik wist niet dat ze van jou waren, sorry!" Potverdorie, dacht de eekhoorn. De kraai voelde zich duidelijk schuldig. "Weet je wat! Ik heb nog wel wat zaden liggen. Wil je die anders hebben?" De eekhoorn knikte. "Vooruit."

De zon zakt langzaam achter de bomen van het bos. Onder de lindeboom zitten de eekhoorn en de muis met al zijn kinderen te smullen van de zaden, als er een piepklein muisje onder een blad vandaan komt. "Benjamin!!"

DOOR ELKE BORDES

HOE JE BROEDT

We hebben de hele middag gewandeld. We hebben gewandeld tot onze wintertenen blauw prikkelden. We hebben voor het hek van een fort gestaan, gekeken naar de schematische opzet van de Hollandse Waterlinie op een groezelig informatiebord. We hebben bedacht of we aan de juiste kant van het water zouden zijn. We hebben witte reigers gezien. We hebben een ijsvogel gezien.

De wetenschappelijke taxonomische naam van de ijsvogel, Alcedo, is terug te leiden naar een vrouwfiguur uit een gedicht van de Griekse dichteres Sappho, die vanaf haar eiland Lesbos langzaam uitgroeide tot de kern van de lesbische poëziecanon. Het gedicht begint met de bezinging van Alcedo als een geliefde van het lyrisch ik, waarna een zekere nieuwe geliefde in beeld komt voor Alcedo: dit wordt haar in het gedicht niet in dank afgenomen.

Sappho was immers een ongeneesbare romanticus.

We hebben een ijsvogel gezien, voor een paar seconden. Er barstte iets (hoe snel dingen wegvliegen). We gooiden een tak op het ijs (hoe lang dingen blijven liggen). We stelden ons niet aan. We hadden aan verwachtingsmanagement moeten doen, in plaats daarvan liepen we met rode neuzen langzaam door de halfpipesystemen. Je wees aan waar je ooit gestaan had: dat je iemand wilde zijn die altijd tekens achterliet. Ik had ze moeten zien. Ik had een raam open moeten zetten. Je had het gevraagd, of ik het kon, openen. Ik kende te veel woorden om uit mijn hoofd te treden. Ik had daar mechanismen voor.

Ijsvogels zijn jaarrond te zien in het Nederlandse klimaat, en gek genoeg, hoe zachter de winters worden, hoe meer de ijsvogel zich comfortabel nestelt in landschappen als de polder. Mijn polder, die ook een beetje van jou werd, die ook een beetje van jou geweest is, je kent de steiger, je kent de boom. Je weet hoe het gras kan voelen. We aten er aardbeien en kersen, we lazten er over vissen en hotelkamers. We dachten aan de zomer terwijl de zomer naast ons zat, het feit dat we meer zonnebrand op onze neuzen hadden moeten smeren. We namen er pastasalades mee naartoe, met olijven en tomaten. We hadden ook aan de winter moeten denken, aan deze winter precies, die vlekken op mijn armen tekent. Een winter die ervoor zorgt dat alles pijn doet, dat er opeens iets weggekrabd moet worden. Ik had veel eerder doorgeprikt moeten worden. Ijsvogels horen niet bij de winter, ik kon niet bij jou horen.

Ik heb weer een ijsvogel gezien, ik ben nu anders. Het internet vertelde dat het zou betekenen dat er geluk mijn kant op kwam, ik had mezelf verteld dat de zon mee zou komen. Hoe de winter keihard in mijn billen prikte, zittend op de forten, ik had thee meegebracht. Het was een nieuw begin op het midden van een breuklijn, het zou snel warmer worden. Het regende immers al, zo zacht als de spanning van een eerste date. Mijn handen schrapen de winter uit een verleden tijd, ik denk aan kersenpitten en hoe Sappho veel eerder al gezegd had dat we niet aan de juiste kant van het water stonden (en vooral: dat we hadden moeten weten dat we niet aan dezelfde kant stonden).

Dit wintereinde droom ik 's nachts een ijsvogel in mijn hand. Ze is veel kleiner dan ik denk, maar ter compensatie ook veel blauwer. Ze kijkt me aan, ze zegt 'er zijn hier zoveel hoekjes'. Ik vraag haar of dat is hoe je broedt, ze zegt dat broeden niet gaat over wat je voortbrengt. Dat het gaat over waar je een nest wilt bouwen. Het was de zomer geweest, het had de winter moeten zijn. Het had krakend koud moeten zijn.

DOOR SANNE LOLKEMA

DE BOEKENCAST VAN...

Deze editie zijn wij op bezoek bij eerstejaars Noa Helmich. Ze is een enthousiaste verteller die onze vragen graag beantwoordt. Ze is vrolijk en vertelt ons over haar hobby vioolspelen en dat ze sinds kort aan wielrennen doet bij de studentenvereniging de Domrenner. Ze heeft niet zozeer een boekenkast, maar haar boeken zijn door haar kamer verspreid op een plankje aan de muur en in de kastjes naast haar bed.

Op dit moment leest Noa weinig boeken voor zichzelf, omdat ze vooral druk bezig is met het lezen voor de studie. In haar tussenjaar las ze meer. Ze leest nu Sara Burgerhart van Aagje Deken en Betje Wolff. Met het vak dat ze volgt doet ze mee aan een onderzoek waarvoor ze tijdens het lezen passages over dieren moet noteren. In dit onderzoek wordt er gekeken of mensen hier net zo goed in zijn als een computerprogramma.

Noa heeft gekozen voor de opleiding Nederlands, omdat de opleiding zo breed is en op veel dingen te betrekken is. "Het was eigenlijk meer een gevoelskwestie, en omdat ik van lezen houd." Ze vindt het leuk dat er een creatief aspect in zit; niet alleen het creatief schrijven, maar ook dat er bijvoorbeeld liedteksten en toneelstukken behandeld worden. Op de middelbare school vond Noa het al leuk om voor Nederlands teksten te schrijven. "Toen ik de opleiding binnenkwam, dacht ik dat ik taalkunde en communicatie heel stom zou vinden en letterkunde heel leuk, maar het is eigenlijk andersom. Letterkunde vind ik nu wat minder." Lezen doet ze het liefst voor haar plezier, niet wanneer het moet. Wel vindt ze de studie verder heel leuk.

DOOR ELKE BORDES EN ARIN ALMEKINDERS

Ze vindt het lastig om één favoriet boek te noemen. Ze noemt er een paar op:

Het tegenovergestelde van een mens van Lieke Marsman, De Japanse minnaar van Isabel Allende en Call me by your name van André Aciman. Ze is op dit moment bezig in de Japanse boekenreeks *Before the coffee gets cold* van Toshikazu Kawaguchi. Deze boeken gaan over een café waar je kan tijdreizen. "Het zijn allemaal lieve verhaaltjes." Noa benadrukt dat ze veel Engelse boeken leest die soms vertaald zijn uit het Japans, maar ook vertaalde boeken uit het Engels naar het Nederlands. Deze komen dan vaak uit de boekenkast van haar ouders. "Ik lees niet graag thrillers of spannende dingen." Fantasy vindt ze wel leuk. "Maar het liefst lees ik romans. Of soms psychologische boeken, maar het moet niet te ver gaan."

**"IK LEES
EIGENLIJK NIET
MEER DAN TWEE
BOEKEN PER
AUTEUR."**

Noa wijst naar het boek *Anne van het groene huis* van Lucy Maud Montgomery. "Kennen jullie deze?" Toen Noa jong was mocht ze van haar opa en oma voor de kinderboekenweek een boek uitzoeken. Ze had toen niet zoveel interesse in het boek, tot ze erachter kwam dat de Netflixserie *Anne with an E* hierop gebaseerd was. Toen ze de serie geweldig vond, heeft ze het boek ook een kans gegeven en het bleek een heel leuk kinderboek te zijn. Dit boek noemt ze ook wanneer we vragen van welk boek ze een lentegevoel krijgt. "Dat meisje heeft een heel grote verbeeldingskracht, ze kan intens genieten. Zij verheerlijkt de lente." Ook *De acht bergen* van Paolo Cognetti heeft een natuurthema. Noa vindt het leuk wanneer de natuur in een boek wordt gebruikt om een sfeer te creëren.

Ze heeft nu een boek op haar nachtkastje liggen dat ze nog graag wil lezen. Het boek komt bij haar moeders boekenclub vandaan: *Het lied van ooievaar en dromedaris* van Anjet Daanje. "Dit is dan weer een Nederlands boek. Het is wel een dik ding, dus ik weet niet wanneer ik hieraan ga beginnen." Haar plan is om het boek in de vakantie te lezen. Dan leest ze ook veel meer. Ze gaat vaak kamperen. "Dan ben je heel veel buiten. Elk moment van de dag kan je een boek erbij pakken en dan heb ik binnen drie dagen een boek uit. Dat heb ik nu echt niet." Het liefst leest ze op de bank onder een dekentje met een kopje thee. "Soms zet ik pianomuziek op. Heel idyllisch eigenlijk." Als het lekker weer is leest Noa ook graag in de tuin.

Over de vraag of ze een favoriete auteur heeft, moet ze lang nadenken. "Ik lees eigenlijk niet meer dan twee boeken per auteur." Noa laat ons trots het boek *Als de hemel genoeg ruimte heeft* zien. Deze is gesignd door de auteur Splinter Chabot zelf. Ze is alleen nog niet zo ver gekomen. "Wel gênant eigenlijk." Ze leest ons het stukje voor dat Chabot in haar boek heeft geschreven: "Voor Noa die met haar viool vast en zeker de muziknoten uit de hemel naar hier kan halen."

Ze vertelt ons dat ze na het spelen van een concert speciaal een trein eerder had genomen om naar de boekhandel op Utrecht Centraal te kunnen gaan om het boek te laten signeren. "Ik vond het ineens heel eng dat hij daar gewoon zat. Ik vond hem heel lang. Hij is best wel een persoon met al die mooie kleren en opeens stond hij daar." Hoewel ze dus nog niet zo ver is gekomen, is ze wel van plan om het boek nog een kans te geven. Ze was in eerste instantie wel goed begonnen door de mooie quotes die ze vond te markeren. Noa vertelt dat ze wel vaker boeken markeert. Vooral voor opdrachten van de universiteit of wanneer ze vindt dat het boek mooie passages of quotes heeft. "Anders ben ik bang dat ik het kwijtraak. Confettiregen heb ik ook bestickerd. Daar kwam ik makkelijker doorheen." Als ze dan toch een favoriete auteur moet kiezen, zou dat wel Splinter Chabot zijn.

**"HET LIEFST LEES
IK ROMANS. OF
SOMS
PSYCHOLOGISCHE
BOEKEN, MAAR
HET MOET NIET TE
VER GAAN."**

SPRAAKWATERVAL

Els Stronks

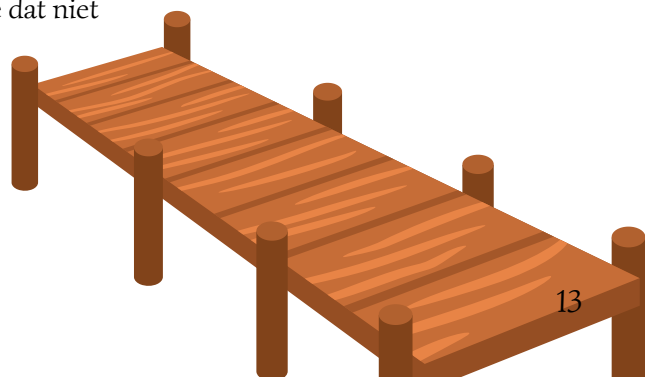
"We gaan vandaag een beetje veel mannen doen"

Eddy Ruys

"dan maak je papa verdrietig"

Ingmar Heytze

"Als je weet waarom je in leven bent, dan moet je dat niet vergeten."

J.P. THIJSSSE: WAAR NATUUREDUCATIE EN PLAATJESALBUMS SAMENKOMEN

Als er één iemand geweest is die veel over de natuur heeft geschreven, dan is het J.P. Thijsse, oftewel Jacobus Pieter Thijsse, geweest. Hij probeerde er zoveel mogelijk mensen mee kennis te laten maken. Vraag eens een oudere in jouw omgeving naar de Verkade plaatjesalbums en waarschijnlijk kunnen ze de plaatjes uit één van de boekjes over een seizoen of juist een landschap nog wel herinneren. In de Utrechtse wijk Tuindorp werd zelfs een straat naar Thijsse vernoemd: de 'Dr. J.P. Thijssealaan'. Wat is er nu eigenlijk zo bijzonder aan deze man?

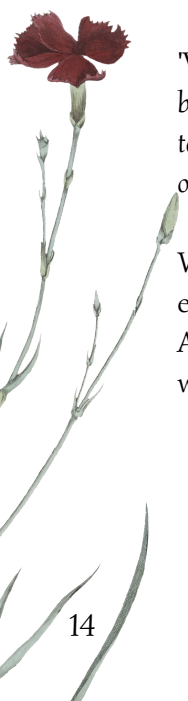
Jac. P. Thijsse werd geboren in 1865 in de stad Maastricht, waar het gezin Thijsse een jaar eerder vanuit Middelburg heen verhuisde. Zijn vader was beroepsmilitair. Van zijn twee broers werd er één in 's-Hertogenbosch geboren en de andere in Vlissingen. Ko, de roepnaam van Jacobus, verhuisde daarna nog naar Grave, Woerden en belandde uiteindelijk in Amsterdam. Al van jongs af aan genoot Ko van de natuur: de tuinen in Grave en Woerden hebben daarbij een grote rol gespeeld. Thijsse schrijft, mede door zijn liefde voor de natuur, ook vaak over jeugdige tochten en de gedachten die hij had als hij iets zag in de natuur:

'Ik heb in mijn jonge jaren langen tijd met genoeg geloofd, dat die vliegen dan werkelijk in zalige verrukking die bloemen stonden te bewonderen' (In: De bloemen en haar vrienden, 1934)

Thijsse wist in enkele jaren op te klimmen tot schoolhoofd en ontmoette Eli Heimans, die ook schoolhoofd was van een school in Amsterdam. Samen begonnen ze met de serie 'Van Vlinders, Bloemen en Vogels', een serie boeken speciaal voor jeugdige lezers. Vernieuwend hieraan was voornamelijk dat ze de boekjes schreven vanuit hun eigen waarnemingen tijdens tochten in de natuur, aangevuld met korte verhaaltjes. Hiermee moedigden ze de lezers aan om juist zelf op onderzoek te gaan en de natuur te ontdekken. Dit kon niet alleen op het platteland maar ook gewoon in de stad:

'Vooreerst hebben de steden zelve een zeer merkwaardige vogelbevolking en in een kring van een uur gaans breed, onverschillig om welke stad ook, zijn in den loop van het jaar altijd wel honderd verschillende vogelsoorten te ontmoeten en zeer veel belangrijke waarnemingen op vogelkundig gebied kunnen gedaan worden in de onmiddellijke omgeving van Amsterdam, Rotterdam of Den Haag.' (In: Het Vogelboekje, 1912)

Wat Thijsse zo bijzonder maakt, is dat hij samen met Eli Heimans, een Joods-Nederlandse onderwijzer en natuurbeschermer, natuureducatie op de kaart zette. Jacobus Thijsse is, nadat het gezin Thijsse naar Amsterdam verhuisde, begonnen op de kweekschool waar hij les kreeg van Coenraad Kerbert. Kerbert was een Nederlands bioloog en de directeur van de Amsterdamse dierentuin Artis.

Kerbert heeft Thijsse flink beïnvloed aangezien hij heel wat buitenschoolse activiteiten organiseerde waardoor Thijsse zich verder in de natuur verdiepte. Thijsse sloot zelfs weddenschappen af om zo veel mogelijk plantensoorten te verzamelen. Dat hij daar erg fanatiek in was, blijkt wel uit het feit dat hij in twee jaar tijd zo'n 400 soorten had gedetermineerd.

Thijsse schreef niet alleen, maar hij zorgde ook voor andere manieren om natuureducatie te bevorderen. Hij begon bijvoorbeeld met 'De Levende Natuur', een tijdschrift waarin allerlei natuurverschijnselen werden beschreven voor een groot publiek. Daarnaast was hij betrokken bij de oprichting van zowel de 'Nederlandse Natuurhistorische Vereniging' als 'Natuurmonumenten'. Het bekendst is Thijsse geworden door zijn medewerking aan het Verkade plaatjesalbum dat begon in 1906. Een aantal van deze plaatjesalbums werden in de jaren '70 herdrukt.

Verdient Thijsse het om een straatnaam in Tuindorp te krijgen? Als je kijkt naar zijn inspanningen op het gebied van natuureducatie, zeker weten! En ben je nieuwsgierig geworden naar hoe de plaatjesalbums er een eeuw geleden uitzagen? Zoek dan eens in een kringloopwinkel of op de zolder bij je opa en oma. Wie weet, vind je er wel één met het commentaar van Thijsse!

DOOR MARILENE FLIPSE

EEN HUIS MET EEN TUIN

de mensen dromen allen van een huisje met een tuin
je kan er zo vanuit de keuken of zomers met de open ramen
op je zachte klompen snel naar buiten even leven in de zon
je kan zo de poezen van de burens aaien en er is ruimte voor konijnen
er is ruimte voor een schuur met emmers vol met paddenstoelen
er is ruimte voor de hoop op groene vingers en niet al te hete zomers
's winters zijn de bomen kaal, maar je hebt je schaduwkruid en
die blijft voor altijd groen zolang je maar je best blijft doen

in de decennia daarna kies je voor vorstvaste vetplanten
iets met droogte maar ook ijsdijd want de noordpool sterft
je zegt we gaan allemaal een keer dood, maar de noordpool is
zo oud nog niet, althans niet voor een eiland

DOOR MILOU LANG

op je oude dag sta je sloom het grind van je uitgedroogde voortuin
aan te harken, het is herfst maar er zijn geen bladeren gevallen
op hete dagen span je witte doeken waar je bescherming onder
zou moeten kunnen zoeken en met je 2030 retro regenlaarzen
bereid je je voor op de allerlaatste overstroming
je aait de kat van je burens, zegt de konijnen gedag
je denkt we gaan allemaal een keertje dood
net als de noordpool een aantal jaren terug
net als de tuin een aantal jaar geleden

